

СӨЖ

ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ӘДІСТЕРІ

ОРЫНДАҒАН: БАКИРОВА АКБОТА

ҚАБЫЛДАҒАН: ҚАЙРАТОВА І.Қ.

ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС -адамдар арасындағы байланыстың орнауы мен дамуы, ортақ іс-әрекет қажеттілігі мен ақпарат алмасуды қамтамасыз ететін күрделі көп жақты процесс.

Қарым-қатынас түрлері

тікелей

жанама

іскер

жеке

вербалды

вербалды емес

манипулятивтік

Қарым-қатынас негізгі екі канал арқылы жүзеге асады: тілдік (вербалды) және тілдік емес (вербалды емес) қарым-қатынас каналдары. Сөйлеу тек қарым-қатынас құралы ғана емес, ол – ақпараттың қайнар көзі, басқа адамға әсер етудің тәсілі.

Тілдік қарым-қатынас құрылымына мыналар жатады:

- 1) сөздердің мәні мен мағынасы - сөздерді нақты, дұрыс айту, сөйлемдерді дұрыс құру;**
- 2) тілдегі дыбыстық құбылыстар - сөйлеудің темпі, ритмі, интонациясы, дикциясы, дауыстың жоғары-төмендігі, әуезділігі, тембрі;**
- 3) дауыс шығару көріністері - қарым-қатынас барысында пайда болатын арнайы дыбыстар. Мысалы, күлу, жылау, сыбырлау, күрсіну, “хм-хм”, “эх”, “ах”, т.б. сөздердегі дыбыстар.**

Бақылау – адамды мақсатты, жүйелі зерттеудің эмпирикалық әдісі.

Әңгімелесу - педагогикалық психологияда адам туралы, онымен қарым-қатынас жасау, оның мақсаты бағытталған сұрақтарға жауаптарының нәтижесінде алудың эмпирикалық әдісі.

Сұхбат жүргізу - әңгімелесудің ерекше түрі ретінде, ол туралы хабарлар, сұхбат алынып отырған адам туралы ақпарат алу үшін ғана емес, басқа адамдар, оқиғалар т.б. мәліметтер алу үшін қолданылады.

Сауалнама – арнайы дайындалған жауаптар және зерттеудің негізгі міндетіне сәйкес сұрақтар негізінде ақпарат алудың эмпирикалық әлеуметтік-психологиялық әдісі.

Эксперимент – ғылыми зерттеудің педагогикалық психологияда кеңінен таралған эмпирикалық әдісі.

Іс-әрекет нәтижелерін талдау – адамды оның іс-әрекетінің материалдық және идеалдық өнімдер интерпретациялау, талдау, заттансыздыру арқылы эмпирикалық зерттеу әдісі.

Тестілеу – психодиагностикалық процедура, тестілер жүргізу.

- Тұлға аралық және бетпе бет қарым- қатынас- ең негізгі деңгейі қолжетімді ақпаратпен байытылу жолы және бір адам немесе бірнеше адамдардың арасындағы ақпаратпен алмасу болып табылады. Тұлға аралық қарым- қатынас тура немесе сол мезеттілік үрдіс. Тұлға аралық қарым- қатынас тәртібін өзгертуде жаңа тәжірбиелік қарым қатынаста маңызды сәт болып табылады .

Тұлға аралық қарым- қатынас адамдармен қатысты барлық жерде пайдаланылады , алға қойған мақсатқа жетуде, жақсы дағдылар болып табылады.

Бұл- бетпе бет , вербальді, вербальді емес ақпарат алмасу, адамдар арасындағы немесе топтағы пікір алмасу болып табылады .

Тұлға аралық қарым - қатынасқа мотивация, оқыту, , кеңес беру кіреді.

- Мотивация –бұл динамикалық ағым, адамды іске жетелейтін эмоцианальді жағдай . Жеке және топтық оқытылу –Оқытылып жатқан қатысушыларға керек ақпаратпен қамтамасыз ету . Алынған мәлімет тыңдаушының білімін жетілдіруіне, ал әдістері оның орындалуын, оқу үрдісі оқып жатқанның тәжірбиелік қарым қатынас орнату, мінез құлқын өзгертуде септігін тигізеді.

Адамдар арасындағы қатынастардың қаншалықты айқын байқалуына байланысты қарым-қатынастар бірнеше түрге бөліп қарастыруға болады:

Қоғамдық қатынастар анағұрлым айқын көрінетін әлеуметтік бағдарлы қарым-қатынастар (дәріс оқу, баяндама және т.б.);

Бірлескен іс-әрекеттерге байланысты қарым-қатынастар айқын байқалатын пәндік бағдарлы топтық қарым-қатынастар (бұған еңбек ету, оқу барысында қалыптасатын қарым-қатынастар жатады);

Тұлғааралық қарым-қатынастар, яғни бір адамның екінші адаммен қарым-қатынасы. Тұлғааралық қарым-қатынасқа адамзат аралық ақпарат алмасу жатады, бұл қарым-қатынастың бірінші коммуникативтік жағы ретінде сипатталады. Тұлғааралық қарым-қатынастың екінші жағы – қарым-қатынас жасаушылардың өзара әрекеттестігі – тек сөйлесу үдерісі арқылы ғана емес, істері мен әрекеттері арқылы да қарым-қатынас жасау. Қарым-қатынастың үшінші жағы қатынас жасаушылардың бірін-бірі қабылдауы болып табылады.

Вербальды коммуникация (сөз арқылы қатынасу)

Сөз арқылы мәлімет адамнан адамға ұсынылып, қатысушылар бір-біріне әрекет жасайды, бағыт береді, өз ойын түсіндіруге тырысады.

Сөз-ақпарат көзі және науқаспен сұхбаттасу әдісі ретінде қолданылады.

Медицина қызметкерлерінің қажетті сөзді дұрыс қолдана білуі, науқасқа сөз арқылы нақтылы және тиімді әсер етуі өте күрделі.

Мимика – адамның сезімдері мен эмоцияларының сыртқа бет - алпетінің қимылы арқылы көрінуі

Жаттығу : «Қарым-қатынас»

Жаттығудың ережесі қол арқылы бір - біріңізбен тез амандасып, қоштасып, ұрысып, татуласуыңыз қажет.

The background is a dark blue gradient. In the corners, there are decorative white and light blue lines that resemble a circuit board or a network diagram, with small circles at the end of the lines.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАХМЕТ!